

Posudek ~~vedoucího~~/oponenta¹ diplomové práce

Student/ka:	Bc. Anna-Marie Divišová
Název práce:	Strukturovaná diskuze v hodinách občanské výchovy
Vedoucí:	doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.
Oponent²:	Mgr. Vojtěch Ondráček, Ph.D.

Tématem diplomové práce je problematika strukturované diskuze v hodinách občanské výchovy. Diplomantka přistoupila k tomuto tématu prostřednictvím vyhodnocení výsledků mezinárodního výzkumu G-EPIC, v jehož rámci byla aplikována tzv. Q-metoda podporující mezižakovskou diskusi a spolupráci. Sama diplomantka byla aplikace tohoto experimentu osobně účastna, zároveň dostala možnost srovnání výsledků i s jinými třídami. Získala tak poměrně unikátní možnost naplnit svůj cíl práce, kterým mělo být zjištění, zda použití strukturované diskuze v hodinách občanské výchovy na 2. stupni základního vzdělávání přispívá k pochopení a zároveň prohloubení znalostí probíraných témat.

Práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části se diplomantka zabývá provázaností učení a specifiky doprovázejícími psychologický vývoj žáků. Psychologickému vývoji a procesu kognitivních schopností se věnuje poměrně obsírně, kdy zahrnuje také věkové skupiny, které nepředstavují cílovou skupinu prezentovaného výzkumu, či problematika paměti. Není to ovšem ke škodě věci, protože diplomantka dokáže význam těchto pasáží pro celkové vyznění práce dostatečně vztáhnout k problematice metody strukturované diskuze a specifík psychosociální vývojové fáze, v níž se studující nacházejí. Zároveň tuto tematiku nahlíží i z didaktické perspektivy vyučujících. Záměrný pohyb na vymezeném půdorysu mezi psychologickým vývojem žáků, rolí vyučujících a metodou výuky tak zde dává teoretické části poměrně jasný smysl. Přesto se nelze někdy ubránit dojmu, zda by si některé představované kategorie nezasloužily větší rozpracování? K čemu je taxonomický výčet emocí v kapitole 3.2, zatímco vztah k autoritám v následující (3.3) zabírá pouhý jeden odstavec. Není role vyučujícího a právě míra jeho autority jednou ze zásadních determinant působící na žakovskou diskusi?

Těžiště práce je orientované na psychologii než k oborové didaktice občanské výchovy. I když sociální a emoční činitele ovlivňující proces učení dospívajícího jedince jsou pro posouzení fungování Q-metody jistě důležité, cíl práce měl sledovat pochopení a prohloubení znalosti témat občanské výchovy. Jakou roli ale hrají tato témata vzhledem ke svému obsahu, se z předložené práce nedozvíme. Neznamená to ovšem, že by diplomová práce dostatečně nenaplnovala svůj předložený cíl. Aplikace Q-metody je tu posouzena a interpretována z hlediska psychosociálního vývoje žáků dostatečně. Spíše se ale nabízí otázka, nakolik specifická tematika občanské výchovy, která se dotýká bezprostřední zkušenosti a každodenního zakoušení v životě žáků, v tomto případě třeba zkoumané politiky, hrají

¹ Nehodící se škrtněte.

² Pokud posudek vypracovává vedoucí práce, nevyplňovat.

v možnostech vzájemné diskuze rolí. Považuji osobně za škodu v rámci této práce, že diplomantka nezapojila více ze svých zkušeností několika let z praxe vyučování občanské výchovy. A to také z toho důvodu, že v práci, což cením velice pozitivně, dokáže předložené jednotlivé psychologické poznatky doplňovat o reflexi ze své učitelské praxe, často s až novými didaktickými postupy přímo z výuky (například na str. 31). A celým textem se prolínají její osobní postřehy z vlastní několikaleté učitelské praxe na základní škole, což dodává výsledné práci na energičnosti a bezesporu zajímavosti. (např. na str. 17, 18, 38, 40-41).

Ústřední část práce představuje její praktická, výzkumná část. Strukturovanou diskuzi mezi žáky, a to bez intervence vyučujícího, se dosahuje prostřednictvím experimentální Q-metody, která, jak diplomantka v práci připomíná, je v českém prostředí poměrně ojedinělá. Její užití v rámci mezinárodního výzkumu G-EPIC souvisí se zjišťováním, zda je strukturovaná diskuze v podobě vhodné didaktickou aktivitou do hodin občanské výchovy a výuky politických témat. Diplomantka dostatečně v metodologické části představuje detailní přehled a místo užití této metody jak v rámci výzkumu, z něhož čerpá, tak i využití jeho určité části výzkumu pro účely své diplomové práce. Také zde nabízí poměrně podrobnou psychosociálně kognitivní charakteristiku třídy, v níž sama vyučuje. V případě prezentace a následné interpretace výsledků výsledky v této třídě komparuje i s výsledky jinými. Především se ale snaží zodpovědět, zda se tedy v případě strukturované diskuze naplňuje cíl v podobě získávání lepší znalosti i zájmu o probírané téma. Dochází k jednoznačné odpovědi, že ano, a to i navzdory nezájmu o téma samotné. Zároveň, což je třeba opět ocenit, tento výsledek vztahuje ke stavu psychosociálního vývoji daných žáků.

Z formálního hlediska se jedná o poměrně ne zcela dotáženou práci, která trpí řadou drobných leč hojně se vyskytujících chyb. Chyby, které ztěžují četbu a občas znesnadňují i porozumění textu, se vyskytují například již v abstraktu práce. Občas se vyskytne nesoulad ve způsobu citování, někdy je tečka uvedena až za uvedeným zdrojem, jindy ale uvedení zdroje až za tečkou (s. 21, 32). Podobnou nekonzistencí působí i odsazování kapitol, které někdy následují okamžitě za sebou, jindy jsou odsazeny od sebe až na začátek další strany. Souhrnně se ale jedná o drobné nedotahy, které lze přičíst spíše omezeným časovým možnostem v rámci definitivní korekce celé práce.

Závěr: Závěrečná práce splňuje podmínky kladené na závěrečné práce v příslušném oboru.

Upozornění/Disclaimer: Vzhledem ke stavu poznání k dnešnímu dni nedokáže autorka posudku s jistotou stanovit, zda a v jaké míře byly při vypracování této závěrečné práce využity nástroje umělé inteligence."

Podněty k přemýšlení, **otázky do rozpravy:**

1. V závěru předkládáte, že výzkum prokázal vhodnost Q-metody v hodinách občanské výchovy. Jakou roli a jaká specifika podle vás sehrává obsah témat občanské výchovy v případě strukturované diskuze mezi žáky?
2. V práci přinášíte poměrně detailní psychologickou charakteristiku žáků třídy, v níž vyučujete. Dotazníky, které vyplňovaly, je ale ponechávají v anonymitě. Dokážete na základě vlastní učitelské zkušenosti odhadnout, kterým typům vašich žáků Q-metoda mohla poskytnout mnohem větší komunikační prostor oproti jejich běžným projevům ve výuce?

V Praze 02. 09. 2024

.....
Jméno a příjmení